

БАНКІВСЬКА КРИЗА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ

Для розгляду та розуміння проблем криз в банківській сфері слід чітко виокремити поняття “Банківська криза”. В дослідженні було проаналізовано декілька визначень науковців цього терміну:

- Банківська криза – це стан банківської системи, коли вартість фінансових інструментів несподівано і різко зменшується. (Е. Дж. Фрідлі)
- Банківська криза – це стан банківської системи, що супроводжується зниженням банківської ліквідності і низькою банківською прибутковістю. (Р.Дуттагупта і П.Касін)
- Банківська криза – це стан банківської системи, якому притаманне значне скорочення депозитної бази чи інші значні зрушення в структурі банківського портфеля, банкрутства фінансових установ та масові державні інтервенції. (К.Ліндрен, Г.Гарсія та М.Саал)
- Криза банківської системи – ситуація в банківській системі, коли серйозних проблем зазнають банки, які володіють 20% депозитів усієї банківської системи. (К.Дзьобек та С.Пазарбезьогла) [4].

Таким чином, можна побачити, що всі ці визначення певним чином окреслюють наявність кризи. В той самий час неможливо чітко встановити момент появи кризи, а також наслідки від неї.

Кількісним показником який характеризує банківську сферу є “кількість банків”. Хоча він не відображає реальної ситуації реальної ситуації, слід розглянути його, оскільки в суспільстві існує широкий резонанс навколо нього. Поява глобальної фінансової кризи в Україні призвела до погіршення фінансових показників. Аналізуючи період з 2004, коли банківська система України перебувала у стані динамічного зростання, по 2015 рік, коли її стан почав покращуватись після стрімкого падіння, можна побачити, як світова криза вплинула на банківську систему України і які показники істотно змінились у своїх значеннях [1].

Розглядаючи показник кількісного співвідношення банків, можна зробити висновок, що з 2004 по 2007 рік кількість банків стрімко зростала, а саме, на початку банків, які мали ліцензію НБУ на здійснення банківських операцій, було 160. У 2009 цей показник становив 184, після чого спостерігається зменшення кількості ліцензованих банків до 176 у 2013 році і вже на початок 2015 року ця цифра становила 163. Як відомо, у 2014 році була схвалена дворічна програма МВФ, яка передбачала оздоровлення банківської системи, закриття неплатоспроможних банків і можливість участі держави в капіталізації системних банків. Тому впродовж 2015 року залишилося без ліцензії НБУ близько 40 банків і на кінець 2015 року в Україні налічувалось 120 банків з ліцензією на проведення банківських операцій. Станом на 12 січня 2017 року їх всього 95 [2]. Проте різке скорочення кількості банків не завжди свідчить про наявність кризи. Це стимулює до аналізу більш об’єктивних показників.

Індикатори фінансової стійкості – це показники поточного фінансового стану і стійкості фінансових установ країни та їх контрагентів із сектору нефінансових

корпорацій та сектору домашніх господарств.

Статистика цих індикаторів може більш точно окреслити ситуацію в банківській сфері. В Україні координатором робіт з компіляції індикаторів фінансової стабільності визначено Національний банк України за погодженням з Державним комітетом статистики України та Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України. Наразі, відповідно до методології Міжнародного валютного фонду НБУ розраховуються та поширюються дані за 12 основними та 10 рекомендованими індикаторами фінансової стабільності банківського сектору.

Під час дослідження цієї теми був проведений аналіз цих індикаторів. Вони відображають реакцію банківської системи на вплив різного типу подразників. Основною ідеєю є те, що банківська система є дуже вразливою.

Ще одним важливим процесом у виявленні кризи є стрес тестування. Стрес-тестування – метод кількісної оцінки ризику, який полягає у визначенні величини неузгодженої позиції, яка наражає банк на ризик та у визначенні шоків величини зміни зовнішнього фактора – валютного курсу, процентної ставки тощо. Метою стрес-тестування є оцінка ризиків та визначення спроможності протистояти потрясінням на фінансовому ринку. В кінці 2016 року Національний банк України (НБУ) завершив діагностику (стрес-тестування) найбільших 20 банків, за підсумками якої у чотирьох банків потреба в докапіталізації була відсутня, а п'ять банків вже виконали програму докапіталізації. Про це повідомила директор департаменту банківського нагляду Катерина Рожкова. Вона нагадала, що програма докапіталізації за підсумками стрес-тестування розрахована на три роки [3].

Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків України на 1 грудня 2005 року [Текст] // Вісник Національного банку України. – 2006. – №1 (199). – С. 70.
2. Через кризу Україну покидають іноземні банки. Список. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://vgolos.com.ua/articles/cherez_kryzu_ukrainu_pokydayut_inozemni_banky_spysook
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Ірина Зарицька // Передумови та особливості прояву сучасної світової банківської кризи // Вісник Національного банку України. - 2009. - №1. – С. 20-29.
5. Прімерова О. К. Розвиток банківської системи України в умовах фінансової глобалізації : дис. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2009.

Токарчук Т.В.

Заступник начальника управління – начальник відділу
Департамент монетарної політики та економічного аналізу,
Національний банк України

ОЦІНЮВАННЯ ЗОВНІШНІХ ДИСБАЛАНСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

З 2006 року в Україні спостерігався хронічний дефіцит рахунку поточних операцій (РПО) платіжного балансу, який переважно фінансувався за рахунок припливу зовнішнього капіталу. Після переходу в 2014 році до режиму гнучкого курсоутворення дефіцит РПО суттєво скоротився, а в 2015 році він наблизився до нуля. Однак, через несприятливу зовнішню кон'юнктуру, введення нових